

FRI-216-1-NTS(S)-01

ЛИНГВОДИДАКТИЧЕН МОДЕЛ ЗА ЧУЖДОЕЗИКОВО ОБУЧЕНИЕ С ИНТЕГРИРАНЕ НА КОМПЮТЪРНИ ТЕХНОЛОГИИ

Desislava Baeva, PhD

Department of Natural Sciences and Education,
“Angel Kanchev” University of Ruse

Phone: 082-888 214

E-mail: dbaeva@uni-ruse.bg

***Abstract:** Regardless of the potential of electronic technology for the revolutionary transformation of the learning the dominant model in the world still has not changed substantially. This article describes the main characteristics of learning to integrate computers in the study of a foreign language through the focus of a university course of study. It outlines current trends, entered the world of education practice.*

***Key words:** Multimedia, Foreign language teaching, Innovation*

ВЪВЕДЕНИЕ

Навлизането на компютърната техника в преподаването по математика, по техническите и природонаучните дисциплини даде повод на специалистите да потърсят нейното приложение и при чуждоезиковото обучение. Наблюденията върху развитието на лингводидактиката през последните десетилетия сочат, че независимо от потенциалните възможности на електронните технологии за революционно трансформиране на образованието доминиращият модел на обучение в света все още не се е променил съществено. Възпроизвеждането на лекции в уебсреда, комбинирано с автоматизирани версии на тестове за установяване нивото на запаметяване определен учебен материал, все още е един популярен пример за интегриране технологиите в образователния процес. Разпространена практика е голяма част от приложенията на интернет в обучението да се свързват с автоматизирането на вече съществуващи педагогически практики по начин, който изглежда съвременен, но в същото време е изключително поглъщащ време и скъп и само репродуцира учебното съдържание. Ето защо сред специалистите все по-остро се поставя въпросът за целта и смисъла на електронното обучение.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Съветът по онлайн обучение (Advisory Committee for Online Learning) на САЩ определя като фокус на електронното обучение *качеството на учебния опит*. Създаването на качествен електронен учебен опит включва „сериозно обвързване с разбирането за специфичните характеристики на тази медия и начините, по която тя може да бъде използвана по най-благоприятен начин за подпомагане ученето. Отговорите на възникващите фундаментални въпроси и произтичащите от тях множество други подвъпроси следва да се търсят с помощта на сериозни педагогически изследвания на практиката на електронното учене в конкретен контекст“ [Forsajt 2010].

Целта на анализа в тази статия е да се очертаят основните характеристики на обучението с оглед интегриране компютърната техника при изучаване на чужд език, през фокуса на университетски курс на обучение. Необходимо е първо да се разгледат методите за обучение, както и естеството на резултатите от обучението, които са търсени чрез иновации в образованието.

Истина е, че съвременните образователни технологии предлагат новости, които заинтригуват много преподаватели, но все още не се отчита достатъчно надеждно педагогическата им ефективност. Изследванията за възможностите и влиянието на технологиите върху дизайна и методиката на обучението са малко, силно контекстуализирани и изводите от тях не са еднозначни. Характерно е, че се отнасят

предимно до чисто технологичните аспекти на интегрирането на технологиите в образованието [Beetham 2004].

Участниците в JISC e-Learning Programme - програма за изследване на иновациите в образованието, и научните изследвания в Англия си поставят за цел да въведат теоретичен фундамент в тази бързоразвиваща се научна сфера, да споделят опит и да съдействат при запълване множеството празнини в областта на интегрирането на компютърните технологии при чуждоезиковото обучение. Според тях конструирането на модел на обучение е отговорен процес, при който трябва да се отчетат факторите на обучението като конкретната методическа област; философията, възприета от дизайнера по отношение на обучението и конкретният образователен контекст (изисквания, ниво на обучение, потенциални обучаеми и др.).

Клакстън разглежда процеса на разработване лингводидактичен модел на базата на следните седем въпроса:

1. Каква е целта на обучението?
2. Кои са обектите на обучението?
3. Как да бъде организиран учебният процес?
4. Какви са целите на всеки учебен курс?
5. Какви ресурси трябва да се използват и в какво време трябва те да бъдат включени в образователния процес?
6. Какъв е дизайнът на учебната активност?
7. Как ще бъдат оценени знанията и уменията? [Claxton 2010].

Според автора моделът, базиран на тези седем въпроса, е синтезиран от подходите, залегнали в трудовете на Грийнбърг(1981), Олива(1982) и Тайлър(1949).

В стандарта ISO 10015:1999 standard – Quality Management – Guidelines for Training е очертан най-общият вид на модел на обучение. Той може да бъде представен като итеративен процес, състоящ се от следните пет фази [Georgieva, Georgiev 2010]:

1. Определяне нуждите на обучение
2. Проектиране и планиране на обучението
3. Осигуряване на обучението
4. Оценяване на резултатите от обучението
5. Наблюдение и подобряване на обучението (Вж. Фигура 1).

Фигура 1. Схема на модел на обучение според стандарта ISO 10015:1999

Етапите на изграждане модел на обучение често се представят като циклична структура, с цел да се отрази динамиката на изискванията към обучението и да се адаптира към конкретните потребности на учещите.

В теорията терминът **дизайн на обучение** се използва със значение *определен методологически подход*. Утвърждава се необходимостта от конструктивно съответствие

между теоретичната гледна точка и лингводидактическият модел. В най-общ смисъл дизайн се изгражда при всяко определяне на целите и задачите на обучението; определяне на дейностите и на тяхната последователност; фиксиране на очакваните резултати; структуриране на учебния план; определяне на необходимите образователни ресурси. Дизайнът на обучение е в основата на моделирането на: Първо, образователните активности и второ, структурата на дейностите или на образователните подходи [Beetham 2004].

В действителност дизайнът на обучение е компонентът, който свързва теорията с практиката. Факторите, на които трябва да се обърне внимание, са:

обща и специфични цели на метода;

модел на учебния план;

типове учебни и преподавателски дейности;

роля на учещия (видове учебни задачи за обучаваните; степен на контрол, който учещите имат върху съдържанието на познанието; степен, до която обучаваните оказват влияние върху ученето на другите; представа на учещия като изпълнител, инициатор, решаващ проблеми и т.н.);

роля на преподавателя (видове функции, които изпълнява преподавателят; ниво на влиянието му върху процеса на учене; степен, до която той определя съдържанието на ученето);

роля на учебния материал (основна функция на материала; форма, която приема; отношение му към друга входяща информация).

Под **обучение от смесен тип** се разбира смесването на среди за обучение. Терминът има много смислови варианти в зависимост от контекста, в който се ползва. При изграждане на чуждоезиково обучение трябва да се има предвид, че най-висока ефективност би имало смесеното използване на подходи. В условията на университетски курс задължително трябва обучението да бъде подпомогнато от интегрирани компютърни ресурси (според потребностите на конкретните учебни контексти).

Много хора (и най-вече съвременното дигитално поколение) предпочитат да учат с помощта на мултимедия, тъй като вече са разбрали предимствата на високите технологии. Тези технологии дават възможност да се учи в съвременна образователна среда с или без учител. Обучението чрез мултимедия комбинира аудио-визуални методи с компютърно базирано обучение. Такива програми интегрират текст, графики, анимация, аудио- и видеопрезентации.

Основното предимство на **мултимедията** като среда за чуждоезиково обучение е, че спомага за фокусиране на ученето върху съдържанието, без да се пренебрегват езиковите форми или стратегиите за учене.

Мултимедията съдържа потенциалната възможност да повиши качеството на учебното съдържание и възможността за изпълнение на задачите, съобразно своята специфика. В много образователни контексти, особено тези, които включват: слушане с разбиране, подготовка за говорене, работа върху произношение с компютър и звукова система, е подходящо и използването на елементите на мултимедията в урока по чужд език.

Като се вземат под внимание направеният анализ на теоретичните постановки и характеристиката на съвременната младеж, се стига до **изводите**:

Изследванията на взаимодействието между технологиите и овладяването на чужд език се фокусират върху това как обучаваните овладяват езика, как разбират и създават света около тях, как това разбиране влияе върху връзката обучаван - обучавач в процеса на овладяване езика. Интеграцията на компютърните технологии в учебната среда не клони към нито една определена теория (бихевиоризъм, когнитивизъм, конструктивизъм) за овладяването на езика, нито зависи от една единствена методология. Може да се обобщи, че изключителното многообразие на практики, свързани с използването на информационни и компютърни технологии (ИКТ) в образователен контекст, прави концептуализирането им трудна задача. Изработването на конкретна методологическа платформа се явява важно условие за научно осмисляне, отразяване, изследване, концептуализиране, обясняване и проектиране на чуждоезиковото обучение.

Използването на интерактивна образователна мултимедия в учебния процес по чужд език позволява прилагането на конкретни подходи, базирани на съвременните педагогически теории и реализирането им в педагогическата практика. Важен момент е не само прилагането на образователните технологии в процеса на обучение, а и правилният методически подход за мотивация на студентите и преподавателите към този процес.

Дизайнът на обучението трябва да е от нов тип. От съществено значение е той не просто да интегрира наличните технологии, като замени една медия с друга, а да осигури подходяща методика за учене и на учебно съдържание, адекватно представено с помощта на най-подходящите технологии.

Няма опасност авторитетът и ролята на преподавателя да бъдат омаловажени. Докато преди 20 или 30 години той е бил основен източник и донякъде монополист на знанието, то сега задачата му е да подреди информацията, да даде насоки на обучаваните като помощник, консултант, наставник, който създава необходимите условия за проявяване на активност и инициативност в учебния процес. Преподавателят е този, който създава условия за разгръщане инициативата на обучаваните и стимулиране на самостоятелното търсене на информация във всяка една житейска ситуация. Тенденциите на съвременното информационно общество налагат изискването преподавателят освен със знанията в своята област да е компетентен и относно предоставените възможности от ИКТ за подобряване процеса на обучение и за систематизиране на познанията на обучаваните.

Макар че изучаването на чужди езици с помощта на компютърните технологии не е ново явление, в последните няколко години се очертават следните **актуални тенденции**:

- Последното поколение софтуерни разработки залагат на разпознаването на реч и на компютърния анализ. Бързото глобализиране на обществото и необходимостта от езикова комуникация, но без нужните познания за структурата на езика, доведе до съвременната тенденция за разработването на приложения, **насочени основно към разговорната реч**. Такива са RocketLanguages, Tell Me More, Rosetta Stone, Transparent Languages Complete Edition, Livemocha, Pimsleur Comprehensive, Mango Passport, L-lingo и др. Все по-актуални стават и приложенията, адаптирани за iPad и за мобилен телефон.

- Популярна е тезата, че чуждоезиковото обучение трябва да бъде в неразривна **връзка с межкултурното обучение**. Придобиването на способности за пълноценно езиково общуване заема централно място в процеса на обучение в межкултурно общуване, без да се омаловажават принадлежащите към това знания, умения и отношения. Компютърните технологии са начинът за увеличаване на достъпа до информация и забавление на чужд език. Те предоставят възможности за работа със специализирани бази данни за извличане на културна информация - телевизионните програми, филмите, компютърните игри и музикални клипове са все средства, осигуряващи успешни стратегии за интегриране и неформално представяне на чуждия език в учебната зала.

- Електронна поща, дискуссионни групи и чат стаи и други възможности, които интернет дава, водят до **увеличаване на чуждоезиковата комуникация** както със други обучавани, така и с нативни носители на езика. Ненапрасно софтуерен продукт като Skype вече се нарежда в списъците на популярните езикови софтуери⁹.

- Поднасянето на лексикален материал, подпомогнато от ясни и запомнящи се изображения, използването на образователни филми с ролеви диалози, приятният съпътстващ звуков акомпанимент и редицата другите предимства, осигурявани от мултимедията като средство за обучение, води до **повишаване интереса и мотивацията на обучаваните**.

- Забавният и увлекателен интерфейс на мултимедията дава възможност чуждоезиковото обучение да започне още от **съвсем ранна възраст** - чрез поредица от картинки, анимации и детски игри. С богата на езикови, визуални, слухови и двигателни стимули среда усвояването на чуждия език протича неусетно за детето. Според Пенфийлд и Робъртс, (канадски учени, занимаващи се с физиология на мозъка) езиковите центрове на

⁹ <http://mac.appstorm.net/roundups/communication-roundup/33-language-learning-apps-utilities-and-tricks/>

мозъка развиват своя оптимален капацитет във възрастта между 1 и 9 години [Stoichkov, Hubenova 2010]. Следователно също и изучаването на чужди езици трябва да започне по това време. Комплексното развитие на четирите умения: четене и слушане с разбиране, говорене и писане още в ранна детска възраст е важна за развиване на езиковите компетенции и при студентите. Така изучаването на всеки друг нов език би било по-бързо и по-лесно.

ИЗВОДИ

Като наскоро появил се метод за преподаване мултимедията чака изпитанието на времето. Нейният успех зависи от това дали преподавателите по чужди езици са достатъчно инициативни или не, дали те могат да използват напълно предимствата от интегрирането на компютърната техника в процеса на обучение. Когато те задълбочат изследванията си, обобщят опита си и подобрят методите, мултимедията би могла да донесе до повече положителни промени в чуждоезиковото обучение и следователно би довела и до по-добри постижения в тази образователна област.

REFERENCES

Beetham, H.(2004), Review: developing e-learning models for the JISC Practitioner communities - <http://www.jisc.ac.uk>., 2004.

Claxton G.(2010) Bodies of knowledge(2010), Centre for Real-World Learning at the University of Winchester

Georgieva E., Cv. Georgiev. (2010) Standarti za mobilno obuchenie, Nauchni trudove na Rusenski universitet – 2010 (**Оригинално заглавие:** Георгиева Е., Цв. Георгиев Стандарти за мобилно обучение , Научни трудове на русенския университет - 2010, том 49, серия 3.2)

Stoichkov R., M. Hubenova (2010) Nqkoi aspekti na rannoto chuzdoezikovo obuchennie (**Оригинално заглавие:** Стоичков Р., М. Хубенова Някои аспекти на ранното чуждоезиково обучение), http://www.see-educoop.net/education_in/pdf/educ_sch_prim-bul-blg-t07.pdf

Forsajt R. (2010), Elektronnoto obuchenie – teoriq praktika aspekti na pedagogicheskiq dizajn, Sofijski universitet, 2010 (**Оригинално заглавие:** Пейчева-Форсайт, Р. Електронното обучение – теория, практика, аспекти на педагогически дизайн. Списание на Софийския Университет за електронно обучение, 2010/1)